

VIA

#2

JUNI 2008
ÅRGÅNG NR 13

STOCKHOLMS HAMNAR **BERKA CRUISES**

Kryssningsterminalen
invigd i Frihamnen

Sjöliv ska locka
unga till sjöjobb

Mats kommer
med vattnet

TEMA TURIST I STOCKHOLM

Glad sommar!

NU BÖRJAR MÅNGA tänka på semestern, vilket innebär att högsäsongen för passagerartrafik precis startat. Det märks hos oss i Stockholms Hamnar eftersom vi är Östersjöns ledande passagerarhamn med våra 11,5 miljoner passagerare.

Det är en spännande och aktiv period när många förväntansfulla passagerare passerar via våra hamnar på väg att realisera sina semesterplaner.

Stockholmarnas intresse för resor till sjöss ökar och vi reser som aldrig förr med både färjor och kryssningsfartyg. Vi har nyligen färdigställt den nya kryssningsterminalen – Stockholm Cruise Center Frihamnen - och de första anlöpen har fungerat mycket bra med hög effektivitet och nöjda resenärer.

ROYAL CARIBBEAN CRUISE LINE, ett av de stora kryssningsrederierna, släppte precis nyheten att 16 nya avgångar sätts in under 2009, för att möta den stora efterfrågan på kryssningar på Östersjön. Deras fartyg Vision of the Seas kommer att kryssa till Tallinn och Sankt Petersburg med Stockholm som hemmahamn.

Ökningstakten är minst lika kraftfull hos våra lokala kryssningsfartyg, passagerarfärjorna med dagliga avgångar till bland annat Riga och Tallinn.

Vi får heller inte glömma den intensiva lokala sjötrafiken som tar cirka 4 miljoner passagerare runt på Stockholms vatten eller ut i skärgården varje år.

I JUNI KOMMER VI att inviga Celsinghuset, den kulturskyddade och varsamt reoverade Shellmacken på Strandvägen. Här kommer skärgården att få ett skyltfönster i city genom sammanlutningen Visit skärgården. Här ska stockholmare och turister kunna ta del av skärgårdens olika erbjudanden lätt och enkelt, påbörja eller avsluta sitt äventyr ute i skärgården eller helt enkelt bara sätta sig för att ta en kopp kaffe i den vackra miljön.

Passagerartrafiken väcker stort intresse, både från stadens sida där turismen ger ett stort tillskott i stadskassan, men även bland allmänheten. Därför ägnar vi temat i detta

nummer till passagerartrafiken i Stockholms Hamnar och passar samtidigt på att önska alla läsare en riktigt skön sommar.

CHRISTEL WIMAN, VD OCH KONCERNCHIEF

- 3 Nyheter
- 4 Sjöfarten viktig för turismen
- 7 Bra start för färjerederier
- 9 Fjärrvärme värmer och kyler
- 10 Ungdomar går till sjöss
- 12 Med vatten i tankarna
- 14 Tar lastbilarna på sjön

Redaktion: Camilla Strümpel, tel 08-670 26 00.

Grafisk form: Hurra!/www.hurra.se **Layout och produktion:** VIA produceras och layouts av ETC/kommunikation.etc.se. Tidningen trycks på miljövänligt papper av Federativ Tryckeri AB, Stockholm.

Omslag: Stockholms Hamnar.

Ansvarig utgivare: Christel Wiman.

Allmän info: Vill du ändra adress eller ha fler exemplar?

Kontakta Camilla Strümpel 08-670 27 45

eller e-post: red@stockholmshamnar.se

Alla texter och bilder är redaktionens, om inte annat anges.

Nytt landmärke för kryssningsresenärer

Stockholm är en av Östersjöns mest attraktiva kryssningsdestinationer. Nu har Skandinavien modernaste kryssningsterminal – Stockholm Cruise Center Frihamnen invigts. Det kommer att ge kryssningsresenärerna ett representativt mottagande till huvudstaden.

TEXT CAMILLA STRÜMPEL **FOTO** PER-ERIK ADAMSSON

KRYSSNINGSDINDUSTRIEN HAR det senaste decenniet blivit ett allt viktigare inlag i turistnäringen i Stockholm. Kryssningsfartygen har anlöpt Stockholm länge, och utvecklingen har varit mycket stark de senaste åren. Sedan 1998 har antalet anlöp och passagerare fördubblats.

– Utvecklingen har gjort att behovet av en modern terminal för kryssningstrafiken har blivit väldigt stort. Det krävs god logistik, bra faciliteter och hög service. Med det nyinvigda Stockholm Cruise Center Frihamnen står Stockholms Hamnar väl rustat, säger Ulla Hamilton, styrelseordförande i Stockholms Hamnar samt miljö- och fastighetsborgarråd.

Den totalrenoverade magasinsbyggnaden har en yta på 3 000 kvadratmeter och inrymmer bland annat kafé, internetaccess, shoppingmöjligheter, turistinformation, vänthall, tull och bagagehantering. Läget är mycket bra med goda kommunikationer, närhet till Stockholms city och Arlanda.

– Tack vare Stockholm Cruise Center Frihamnen kunde vi i maj erbjuda tre mini-

kryssningar i Östersjön med Stockholm som hemmahamn. Kryssningarna sålde slut på tre veckor, vilket är unikt i företagets historia, säger Andreas Söderqvist, försäljningschef Sverige, Royal Caribbean Cruise Lines.

– Stockholm är en av de mest populära destinationerna för våra gäster och det är verkligen viktigt och bra att Stockholms Hamnar investerar i nya faciliteter som höjer servicen gentemot passagerare och rederier, säger Claes Tamm, Nordenchef MCS Cruises.

KRYSSNINGSPASSAGERARNA ÄR också viktiga för Stockholm. En genomsnittlig dagsbesökare från kryssningsfartygen spenderar i snitt runt 1 000 kronor under sin vistelse i Stockholm. En turnaroundpassagerare (passagerare som påbörjar eller avslutar sin resa i Stockholm) spenderar i snitt cirka 3 100 kronor per dag under sin vistelse.

Under vinterhalvåret kommer lokalen att användas som eventhall. Den kommer att kunna bokas och användas genom Annorlunda Catering. □

NOTERAT AV VIA...

Produktionsrekord i containerterminalen

I samband med lossning och lastning av Team Lines fartyg Lappland den 5 maj slog containerterminalen nytt produktionsrekord med 48 hanterade containrar per timme. Den effektiva produktionen vid lossning och lastning i kombination med att containerterminalen under 2007 hade en genomsnittlig omloppstid på åtta minuter i samband med lämnning/hämtning av containrar med bil, innebär att hanteringen i containerterminalen totalt sett är mycket effektiv.

Polentrafik slår rekord

Under årets första fyra månader är trenden tydlig för Polferries trafik mellan Nynäshamn och Gdansk. Passagerartrafiken har gått upp med 28 procent och godset har ökat med hela 43 procent i jämfört med föregående år.

– Det är väldigt roligt att det behov av transporter till och från Polen som vi har identifierat i marknaden även bekräftas i våra siffror. Det visar att vi är på rätt väg och att våra och Polferries investeringar på linjen kommer att ge utdelning, säger Peter Ångsås, hamnchef Nynäshamns Hamn.

Under årets första fyra månader har 36 000 passagerare och 115 000 längdmeter gods gått med fartygen Baltivia och Scandinavia under 2008.

Go 08

Den 8 augusti firar Stockholms stad alla 08:or och Stockholms Hamnar är en av medarrangörerna.

Tallink Silja inleder firandet genom att låta några fartyg cirkulera på Strömmen och signalera klockan 08:08 på morgonen. Vakna Stockholm – nu startar festen!

Från 08:08 på morgonen rabatterar Stockholms Hamnar slussavgiften. Åtta kronor kommer det att kosta att slussa i Hammarby- och Karl Johansslussen den dagen.

Stockholms stads fyrverkeri kan du se vid Strömmen cirka 22:30. Missa inte det! För mer information om stadens firande, se www.stockholm.se under Kultur & Fritid

Konfliktsituation

I skrivande stund råder en konfliktsituation mellan Sveriges Hamnar och Transportarbetareförbundet.

På www.stockholmshamnar.se kan du läsa den senaste informationen i denna fråga.

Ger miljarder till Stockholm

Förra året åkte över elva miljoner passage-rare färjorna till eller från Stockholmsområdet. Turisterna som kommer till Stockholm via Östersjön genererar intäkter på runt tre miljarder kronor till regionen.

TEXT TOMAS ERIKSSON | FOTO STOCKHOLMS HAMNAR

TURISTVERKSAMHETEN I STOCKHOLM beräknas omsätta 22 miljarder kronor årligen och skapa runt 1 800 arbetstillfällen. Två tredjedelar av dessa pengar kommer från svensk turism, vilket gör de båtresenärer som kommer till staden via Östersjön till den kanske viktigaste utländska inkomstkällan för stadens resandenäring. Och viktigast bland dem är förstås de miljoner utländska färjeresenärer som kommer med dagliga turer.

– Den enorma volymen gör färjetrafiken mycket viktig för Stockholm, både när det gäller de som bara stannar över dagen och de som stannar en eller flera nätter, säger Lotta Andersson, areaansvarig för Finland, Ryssland och Baltikum vid Stockholm Visitors Board.

Stockholm har alltid varit ett ”nära” resmål för finska resenärer som velat resa någonstans eller bara ge sig ut på en rolig kryssning. Men det har skett en förändring i orsaken till att de i dag väljer att åka till Stockholm.

– Finländarna har ju åkt till Stockholm för att det är närmaste staden. Men vi ser att destinationen blir alltmer viktig än själva kryssningen. Finländarna är speciella turister som kan Stockholm bra och också kan utnyttja kulturlivet på ett helt annat

– Den enorma volymen av turister gör färjetrafiken mycket viktig för Stockholm, säger Lotta Andersson vid Stockholm Visitors Board.

sätt än andra utländska turister eftersom de flesta kan språket, säger Lotta Andersson.

Runt tre av fyra utländska resenärer som kommer till Stockholm via Östersjön är från Finland. Men allt fler färjeresenärer kommer från Ryssland och de baltiska staterna.

– De ryska turisterna kommer inte sällan i bussar från S:t Petersburg och stannar en eller två dagar i Stockholm, berättar Lotta Andersson.

JUST RYSKA TURISTER kommer ofta till Stockholm för att shoppa, och är den utländska turistgrupp som konsumerar mest av alla gäster som besöker staden.

Vad gör då färjeresenärerna när de är i Stockholm? Shoppar i de vanliga shoppingstråken längs Drottninggatan och vid Stureplan förstås. Men de är också stora kulturkonsumenter som ofta besöker stadens museer, enligt Lotta Andersson.

– Även Junibacken lockar många färjeturister, finnländare för-

11 miljoner människor passerar årligen Stockholms Hamnar på väg av eller på ett fartyg. De skapar miljardintäkter till stadens näringsliv.

– Kryssningsturister är en väldigt bra turistgrupp för Stockholms stad, säger Josefin Haraldsson vid Stockholm Cruise Network.

Stockholms Visitors Board tillsammans med Stockholms Hamnar deltagit i ett tvåmiljonersprojekt tillsammans med Vistit Sweden, rederierna, och turistnäringen för att på den finska marknaden marknadsföra Stockholm som en weekendstad.

står men också turister från Ryssland där alla känner till Astrid Lindgren. Och Djurgården lockar många finska besökare.

Under senare år har turistströmmen inom färjetrafiken haft sin tillväxt i resorna till Baltikum, men nu växer trafiken till Sverige igen.

– Det är framför allt Tallinn som har varit ett hett resmål. Men trenden har börjat vända, Stockholm blir allt hetare, säger Lotta Andersson som också berättar att

Via Finland kommer också ett stort antal asiatiska turister till Stockholm. De väljer ofta Helsingfors som bas eftersom Finnair har bra flygförbindelser med länder som Japan, Kina och Thailand. Sedan gör de dagsbesök eller 1–2 övernattningar i Stockholm.

OM FÄRJETRAFIKEN STÅR för den viktiga ”kvantiteten”, så kan man nog säga att kryssningstrafiken står för ”kvaliteten” för Stockholms näringsliv i den meningen att kryssningsturisterna konsumerar mycket och snabbt.

– Det är en väldigt bra turistgrupp som är väldigt ”effektiva” på den korta tid som de är i staden. De spenderar runt 1 000 kronor per person och dag om de gör ett kort besök och betydligt mer vid turnarounds, det vill säga när de kliver på eller går av kryssningsfartyget i Stockholm och därför oftast stannar 1–2 dagar i stan, berättar Josefin Haraldsson, project manager för Stockholm Cruise Network.

I sommar beräknas runt 300 000 kryssningsresenärer komma

till Stockholm. Var fjärde kryssningsresenär är amerikan. Britter, tyskar, spanjorer och italienare är också flitigt representerade på kryssningsfartygen.

– Att vi är framgångsrika på de marknaderna beror dels på att vi marknadsför oss där, dels att det är där som de flesta kryssningsrederierna finns, säger Josefin Haraldsson.

Men det inte bara rederierna som bearbetas för att de ska lägga till i Stockholm, berättar Josefin Haraldsson.

– Vi söker ofta samarbete med flygbolagen, inte minst för att nå turnaroundskunder. Nu i sommar öppnar Delta en ny flyglinje mellan Stockholm och Atlanta. Där får vi också draghjälp av den nya kryssningsterminalen i Frihamnen.

Jan Kårström, vd för Viking Line, tror att Stockholm skulle kunna få många fler turister från Östersjöländerna med fartygen till Stockholm.

”Kryssningsturisterna konsumerar mycket och snabbt.”

– S:t Petersburg-området växer så det knakar. Där skulle vi kunna hämta många fler passagerare om man satsade på marknadsföring där i stället för i Asien. Men det finns också lika många polacker med svensk köpkraft som det finns svenskar i Sverige, några av de polackerna borde vi kunna locka hit.

TAPANI KAUKANEN FÖRSÄLJNINGS- OCH MARKNADSDIREKTÖR på TallinkSilja säger att han tycker sig märka att Östersjötrafiken får allt större respekt för de inkomstflöden de för till Stockholm.

– Men staden borde ordna bättre kommunikationsmöjligheter med avgångar anpassade till fartygens ankomst- och avgångstider, säger han. □

Hamnen en del av destinationen

Hamnen är det första som besökarna stöter på när de kommer till Stockholm. Därför är det förstås viktigt att stadens gäster får ett så bra mottagande som möjligt.

AV DE DRYGT ELVA MILJONER människor som passerar Stockholms Hamnar på väg av eller på ett passagerarfartyg kan nog de som kommer för att se hamnen räknas på handens fingrar. I stället är hamnen en del av ”destinationen Stockholm”, som David Schubert, marknadsansvarig för passagerartrafiken vid Stockholms Hamnar, uttrycker det.

– Vi är en del av Stockholm och samarbetar därför med staden via bland annat Stockholm Visitors Board för att göra hamnen och därmed hela destinationen mer attraktiv, säger han.

En tung investering i år för att göra destinationen mer attraktiv är förstås kryssningsterminalen i Frihamnen (se sid 3). Men samarbetet med staden byggs både i betong likväl som på papper eller internet.

– De tunga investeringar som görs från hamnens sida är oftast kajanpassningar, varje gång ett nytt fartyg börjar gå på Stockholm krävs det att hamnen anpassas efter just det fartyget. I år ska exempelvis Silja Festival börja gå på Riga och det kräver att kajen i Frihamnen anpassas för det, berättar David Schubert.

– **MEN VI OCH STOCKHOLMS VISITORS BOARD** deltar också i en marknadsföringskampanj i Finland tillsammans med rederierna, Visit Sweden och en del andra aktörer för att locka finländare till Stockholm. Vi ska också göra en undersökning bland färjepassagerarna för att se vilka de är, var de kommer ifrån och

– Hamnen är en del av Stockholm och därför samarbetar vi med staden för att göra Stockholm till en attraktiv destination, säger David Schubert, marknadsansvarig för passagerartrafiken vid Stockholms Hamnar.

vad de spenderar sina pengar på när de är i Stockholm, allt för att stötta stadens näringsliv.

– Vi kommer också att placera ut så kallade Stockholmspaneler i våra och kundernas terminaler. Det är en virtuell turistbyrå där gästerna kan hitta sevärheter, shopping, hotell och restauranger. Det går också att chatta med de anställda vid Stockholm Visitors Board om man vill ha goda råd.

När David Schubert får önska sig tjänster från Stockholms stad handlar det främst om bättre infrastruktur.

– Vi behöver bättre flöden av trafik in till staden, i dag är det köer till attraktioner och svårt att parkera bussar. Allra bäst vore kollektivtrafik på vattnet. Jag skulle dessutom gärna se mer levande kajer med shopping och kaféer. □

Färjetrafiken flyter bra

Färjerederierna har fått en bra start på 2008. Och bokningarna inför sommaren ser mycket lovande ut.

TEXT TOMAS ERIKSSON | **FOTO** STOCKHOLMS HAMNAR

VIKING LINE VISADE UNDER årets första kvartal en passagerarökning på 6,4 procent jämfört med samma tid förra året, berättar den nöjde vd:n Jan Kårström.

– Dessutom har vi ett bättre bokningsläge inför sommaren än förra året. Händer inget oförutsett så blir detta ett bättre år än 2007, då vi ändå gjorde en ökning med 90 000 passagerare.

Inför sommaren har Viking Line haft ett stort ombyggnadsprogram för sina färjor, där bland annat hytterna har fräschats upp.

– Gabriella har legat en månad i Landskrona och fått nya restauranger, större taxfree och fler lyxhytter, säger Jan Kårström.

I Sevilla har rederiet haft kölsträckning för ett fartyg med arbetsnamnet Viking ADCC, som levereras nästa år för att ersätta Ålandsfärjan på ruten Kapellskär–Mariehamn. En mantävling, där första pris blir en inbjudan till jungfruturen, finns på Viking Lines hemsida. Ålandsfärjan är redan tagen ur trafik och ersätts fram till leverans av Viking Rosella, vilket fördubblar kapaciteten på sträckan.

PÅ TALLINK SILJA BERÄTTAR marknadsdirektören Tapani Kauhanen att rederiet har haft en stark tillväxt på resor till och från Baltikum.

– Framför allt märker vi att Riga är en starkt kommande destination, säger han.

Tallink Silja kommer därför i sommar att sätta in Silja Festival på den ruten. Silja Festival ersätts i sin tur av M/S Galaxy på ruten Stockholm–Åbo.

– Galaxy, som har gått mellan Helsingfors och Tallinn, kommer någon gång under juli–augusti att börja gå på Stockholm–Åbo. Fartyget är från 2006 och är en utsträckt version av våra fartyg Viktoria och Romantika, tjugo meter längre än

systerfartygen och med större publika utrymmen.

TallinkSilja har breddat sitt spautbud, både på destinationerna och fartygen. Rederiet satsar också på så kallade triangelresor.

– Där kan kunderna, med eller utan bil, åka ruten Stockholm–Helsingfors–Tallinn–Stockholm, säger Tapani Kauhanen.

Destination Gotland hade förra året för första gången över 1,5 miljoner passagerare, varav en dryg miljon åkte ruten Nynäshamn–Visby. Hittills i år kan rederiet redovisa en ökning med 5 procent jämfört med förra året.

– Bokningarna juni–augusti ser också bra ut, så vi räknar med en fortsatt ökning. Bland annat ökar vi turtätheten mellan Visby och Nynäshamn, under de mest intensiva veckorna har vi åttio avgångar per vecka, berättar Per-Erling Evensen, marknadschef vid Destination Gotland som efter den senaste upphandlingen har avtal på Gotlandstrafiken fram till januari 2015.

Enligt Per-Erling Evensen är det förbättrade boendemöjligheter, bättre attraktioner och ett samarbete mellan flyg och båttrafik som har skapat ökningen av resenärer.

BIRKA CRUISES HADE sitt fartyg Paradise i docka i två veckor i januari för att bland annat bygga om spaavdelningen. Det drar ner totalsiffrorna för årets första månader, men det genomsnittliga antalet resenärer har ökat med nittio per avgång på fartyget som totalt rymmer 1 800 passagerare, berättar vd:n Wiveka Burgaz.

– Under första kvartalet har vi haft fler passagerare som betalar mer för biljetten och konsumerar mer jämfört med förra året, och det ser jättebra ut också inför sommaren, säger hon.

Några större nyheter har hon inte att presentera. Det är en viktig poäng, enligt Wiveka Burgaz.

– Människor ska veta att klockan 18 varje dag året om så går ett fartyg ut från Strömkajen för 22 timmars avkoppling till havs. Enda undantaget från det är våra helgkryssningar som går från midsommar och sju veckor framåt, där vi lägger till i Visby på lördagen och Tallinn på söndagen. □

Ännu en rekordsommar

Det blir ytterligare en rekordsommar för kryssningstrafiken i Stockholm med fler passagerare som kommer på fler och större fartyg. Dessutom har kryssningar från Stockholm blivit en succé.

Henrik Cars berättar om nya rekord för kryssningstrafiken.

KRYSSNINGSFARTYGEN HAR BOKAT 265 anlop i Stockholm i sommar. Det innebär att runt 300 000 kryssningspassagerare kommer till staden. Det är rekord på alla vis, berättar Henrik Cars, hamn- och trafikchef vid Stockholms Hamnar.

– Det är rekord i antalet anlop, antalet passagerare och tonnage, säger han.

Den nya kryssningsterminalen i Frihamnen (se sid 3) har också lockat rederierna att lägga fler turnarounds, där passagerarna startar eller slutar kryssningen, till Stockholm.

– Det rör sig om trettio turnarounds i sommar, även det rekord. Och nästa sommar ser det ut att bli fyrtio turnarounds, säger Henrik Cars.

Ökningen av kryssningstrafiken har gjort att hamnarna i Stockholm är fullbelagda vissa dagar.

– Men vi har inte behövt säga nej till något fartyg. Rederierna kan påverka fartygens ankomst lite grand genom att välja till

Stockholms Hamnar har utöver den nya kryssningsterminalen i Frihamnen också renoverat en mindre kryssningsterminal vid kaj 650 med taxistopp och säkerhetskontroll. FOTO: JOHAN NORBERG

exempel Helsingfors eller Visby innan eller efter att de kommer till Stockholm, säger Henrik Cars.

Kryssningsrederiet RCCL – Royal Caribbean Cruises Ltd – har i maj genomfört tre minikryssningar i Östersjön med start i Stockholm med fartyget Jewel of the Seas. Det blev en succé, enligt Andreas Söderqvist, försäljningschef för RCCL i Sverige.

– De två första kryssningarna med start och mål i Stockholm var helt fullbokade med över 2 000 passagerare. Även den tredje kryssningen hade god beläggning. Nästa år gör vi sexton kryssningar med start och mål i Stockholm under juni, juli och början av augusti nästa år.

Rederiets fem kryssningsfartyg i Nordeuropa - Jewel of the Seas, Century, Constellation, Asamara och Empress - kommer att göra sammanlagt 46 anlop till Stadsgården på sin rutt mellan från London via Oslo, Köpenhamn, Helsingfors, S:t Petersburg, Tallinn, Riga och Amsterdam.

– Stockholms styrka som kryssningsdestination är den vackra inseglingen och den centralt belägna hamnen, säger Andreas Söderqvist. □

Bättre ordning på kajerna

ETT NYTT SKÄRGÅRDSAVTAL SKA förbättra ordningen på kajerna i Stockholm. Dessutom kan Djurgården snart få en bättre hamn för skärgårdstrafiken.

Det är Allmänna gränd nära Gröna Lund som har växt till en knutpunkt för mindre skärgårdsbåtar utan att vara dimensionerad för det.

– Från hamnens sida för vi diskussioner med Kungliga Djurgårdsförvaltningen om att förbättra kajen, berättar hamnstyrman Mikael Glantz.

Han berättar också att Stockholms Hamnar har gjort miljöstationen på Museikajen mer tillgänglig och att man har skapat ett nytt skärgårdsavtal för att förbättra ordningen på kajerna.

– Det är en uppgradering av avtalet för att komma åt de rederier som inte sköter sig. Det handlar exempelvis om att man inte får lämna sopor på andra ställen än i avsedda kärl. Jag måste dock poängtera att de flesta rederier sköter sig mycket bra, säger Mikael Glantz.

Mikael Glantz kan berätta om nya ordningsregler för skärgårdstrafiken

Strömma Turism & Sjöfart har behållit sitt koncept från förra året, och kör även i år med arton fartyg från Nybroviken, Strömkajen och Stadshusbron.

– Vi har valt att fokusera på de turer vi har. Men en förändring är att vi har satsat på försäljning över internet. De kunder som bokar över nätet får fördelen att gå före i kön till fartygen, säger Peter Henricson, divisionschef.

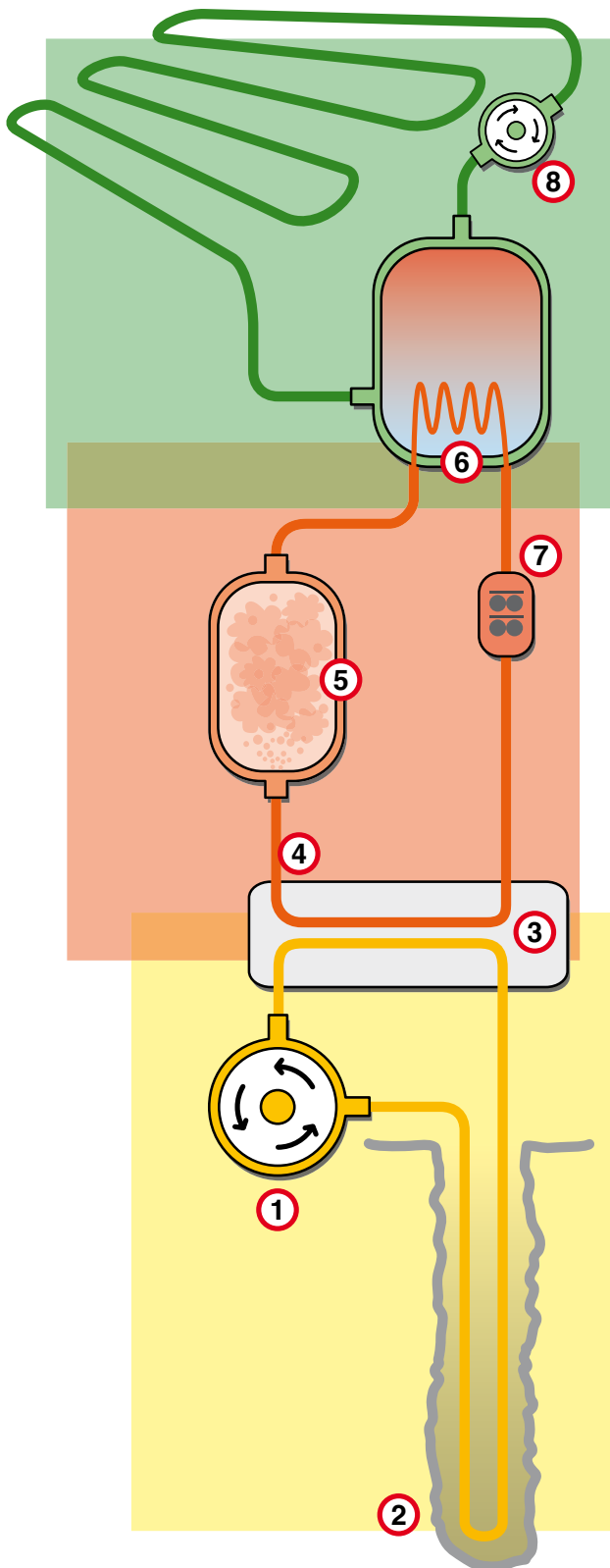
Waxholmsbolaget har i maj firat hundraårsjubileum för S/S Storskär, ett fartyg som kom till Stockholm under namnet Strängnäs Express för att gå mellan Stockholm och Strängnäs, men som har gått i skärgårdstrafik sedan 1939. Waxholmsbolaget kommer under sommaren också att sätta in en del nya turer.

– De nya turerna blir bland annat i Dalaröområdet, en tur till Rödlöga och ett par taxibåtsturer mellan Möja och Finnhamn, berättar Jan Norell, chef för kundservice vid Waxholmsbolaget. □

SÅ FUNKAR DET | BERGVÄRME

Den nya kryssningsterminalen får på ett smart sätt både värme på vintern och kyla på sommaren från bergvärmeanläggningen. Arton stycken vinklade borrhål i berget gör det möjligt att hålla en trivsamt temperatur året om – på ett energisnålt sätt.

TEXT OCH BILD: BO REINERDAHL

Värmesystemet består i huvudsak av tre slutna system som bara påverkar varandra via temperaturskiftningar. Vätskorna som används i dessa system – kollektorvätska, köldmedium och vatten – flödar i helt separata rör och kommer aldrig i fysisk kontakt med varandra. Processen börjar nederst i bild, vid ett av de cirka 200 meter djupa borrhålen i berget.

GOLVÄRME

8. En cirkulationspump hämtar upp det uppvärmda vattnet från värmepumpen och pumpar det vidare ut i byggnaden där det i första hand används för golvvärme.

VÄRMEPUMPEN

4. I nästa slutna system finns en vätska kallad köldmedium. Det unika med denna vätska är att den har en extremt låg kokpunkt. När kollektorvätskan värmer köldmediet några grader börjar den omedelbart koka och därefter förångas.

5. Det förångade köldmediet samlas upp i en kompressor där trycket ökas gradvis. Under högt tryck går köldmediets temperatur upp kraftigt.

6. Det heta förångade köldmediet passerar i ett slutet rörsystem inuti en vattenpanna. Köldmediet släpper av värmen i vattnet och återgår därefter igen till flytande form.

7. Vid expansionsventilen minskar trycket ytterligare och köldmediet återgår helt till sin ursprungliga temperatur.

KOLLEKTORSYSTEMET

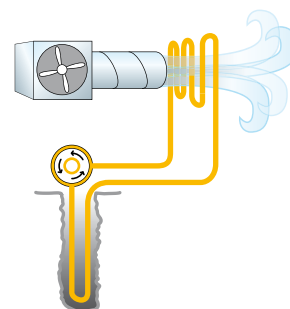
1. En cirkulationspump pumpar långsamt runt den cirka 3°C kalla kollektorvätskan i slangen som går ned i borrhålet.

2. Nere i berget på 180–200 meters djup är det cirka 5°C, vätskan värms således några grader innan den vänder och fortsätter upp till förångaren.

3. I förångaren släpper kollektorvätskan av värmen som den har hämtat nere i berget. Vätskan återgår därmed till sin normala temperatur och fortsätter ner i berget igen för att värmas upp på nytt.

SOMMARTID

Under högsommaren är behovet av uppvärmning betydligt blygsammare. Då transporteras delar av den kalla vätskan i kollektorsystemet i stället till ventilations-systemet där den används till att kyla ned ventilationsluften. Det finns alltså ingen traditionell AC eller kylmaskin, det är i stället ett energisnålt semipassivt system som kallas för frikyla.

Skärgårdsliv ska locka till

Fler ungdomar ska få möjlighet att komma i kontakt med sjön och skärgården och uppleva hur härligt båtlivet kan vara. Det är tanken bakom ett samarbete mellan Fryshuset och ett nätverk inom Stockholms Hamnar.

På sikt kan projektet också leda till att fler blir intresserade av sjöyrkena.

TEXT CATHARINA BERGSTEN | FOTO BABEK TOLOE SHAGAR

I SOMMAR KOMMER ETT hundratal barn och ungdomar att få lära sig att segla och umgås på sjön. Christer Candal, projektledare på Stockholms Hamnar, berättar om tre målgrupper man vill nå: högstadikillar i projektet Brobyggarna, tjejer i gruppen United Sisters samt andra sommarlovslediga barn i olika åldrar. Aktiviteterna startar i juni och syftet är att visa att sjön är till för alla – inte bara välbärgade grupper i samhället.

– Högstadikillarna kommer att få åka på en fyra dagars utflykt och utbildning på utbildningsfartyget M/S Polfors. De lite äldre tjejerna i United Sisters har valt en weekendsegling och sommarlovsbarnen ska få lära sig att segla optimistjolle. Sjömannsskolan, Sjövärnsskåren, Sjöräddningen, Kustbevakningen, Skeppsholmsgården och Sjöhistoriska museet medverkar i projektet och bidrar med olika aktiviteter och resurspersoner, säger han.

Det är första gången som Stockholms Hamnar med nätverk jobbar ihop med Fryshuset. Och samarbetet kommer inte bara att resultera i roliga upplevelser för ungdomarna – det finns också en förhoppning om att fler ska bli sugna på att jobba på sjön och utbilda sig för det.

– Förr kunde man gå ombord som jungman utan någon utbildning och lära sig jobbet ombord medan man seglade jorden runt. Den möjligheten finns inte i dag. Nu krävs det åtminstone behörighet som matros. Samtidigt skriker branschen efter personal och de som går Sjömannsskolan får jobb direkt, det saknas till exempel maskin- och däcksbefäl över hela världen. På sikt hoppas vi att det här projektet kan bidra till att underlätta rekryteringen i branschen, säger Christer Candal.

BABEK TOLOE SHAGAR ÄR projektledare på Fryshuset. Han berättar att många ungdomar vill delta i aktiviteterna.

– De är jättesugna på att komma ut och testa att vara på sjön. Många av dem har aldrig haft någon kontakt med skärgården förut.

Fyradagarsutflykten för högstadikillarna blir en slutövning för deltagarna i projektet Brobyggarna, där många killar snart ska välja gymnasieprogram.

– Det är klart att det är kul om några av dem upptäcker att det finns jobbomöjligheter på sjön, säger Babek Toloe Shagar.

sjöyrken

Stockholms Hamnar och Fryshuset ska i sommar ta ut ungdomar på sjön. Målet är bland annat att locka fler till sjöyrkena.

Stockholms Hamnar samordnar projektet och skjuter till pengar vid behov.

– Vi har en budget på cirka 250 000 kronor. Upplevelserna ska vara kostnadsfria för deltagarna, säger Christer Candal. □

United Sisters startade sin första tjejgrupp 1996 på initiativ av två tonårstjejer. Syftet är att bidra till meningsfull sysselsättning, goda vänner och gott självförtroende. Sedan starten har hundratals tjejer i åldrarna 12–20 år deltagit i projektet som har utökats med bland annat nattvandring och coachverksamhet.

Brobyggarna ska med hjälp av vuxna förebilder jobba för ett jämställt samhälle och ge unga killar god självkänsla, demokratiska värderingar och ett bra förhållningssätt gentemot sin omgivning.

Både United Sisters och Brobyggarna drivs inom ramen för Fryshuset.

**FAKTA / United Sisters
och Brobyggarna**

Hamnen värd för världens hamnar

Stockholms Hamnar står veckan efter midsommar som värd för en världskonferens som hålls av IACP – International Association of Cities and Ports.

TEXT TOMAS ERIKSSON | FOTO STOCKHOLMS HAMNAR

IACP HAR 190 MEDLEMMAR i 35 länder. Medlemmarna är städer och hamnar tillsammans med sjöfartsnäringen och universitet och forskningsinstitut som forskar kring hamnfrågor. Arbetet i organisationen syftar till att uppnå bättre samverkan mellan städer och hamnar via utbyte av erfarenheter och information.

Konferensen, som hålls den 23–27 juni, förväntas locka 250–300 delegater från hela världen till Stockholm som därmed också får äran att stå som värd för IACP:s tjugooårsjubileum.

– Därför blir det en del extra festligheter, bland annat en galamiddag på Vasamuseet och en skärgårdstur för alla delegaterna, berättar Lillian Westerberg som är projektledare för konferensen, en post som hon tillträdde efter att ha avslutat tjänsten som generalsekreterare för The Tall Ships' Races.

Temat för konferensen är "samverkan mellan städer och hamnar".

Det kan tyckas som ett enkelt tema i Stockholm där staden äger hamnen. Men i många städer är hamnarna privatägda vilket gör samverkan mer komplicerad.

Som värdstad kommer Stockholms stad och Stockholms Hamnar att ansvara för flera anföranden.

– Bland annat ska stadsbyggnadsdirektör Ingela Lindh berätta om Vision Stockholm som beskriver hur politikererna vill att staden ska ha utvecklats fram till 2030. Stockholms Hamnars vd Christel Wiman ska bland annat berätta om planerna för Norvikudden och Kjell Karlsson vid hamnen ska tillsammans med Thomas Stoll från Stadsbyggnadskontoret berätta om planerna för Värtan och Frihamnen. Deltagarna kommer också att få göra ett besök i Hammarby sjöstad, berättar Lillian Westerberg.

Konferensen avslutas med en tur till Tallinn, där staden och hamnen tar hand om delegaterna.

– Det är mycket spännande att få vara värd för en världskonferens. Konferensen är dessutom viktig för Stockholms turismnäring eftersom uppemot 300 personer kommer hit och bor, äter och shoppar. Under konferensen ska Stockholm Visitors Board göra en undersökning av hur mycket pengar en kongressdeltagare gör av med på en dag, berättar Lillian Westerberg. □

Lillian Westerberg är projektledare för IACP:s världskonferens.

Full tank tack!

Yrke: Arbetar inom hamnservice med att ge gästtande fartyg tillgång till vatten och avlopp, samt ansvarig för livräddningsstationerna.

Ålder: 47 år.

Familj: Hustrun Eva.

Husdjur: Jakthunden Vindy.

Fritidsintressen: Innebandy och att vandra i naturen.

Mest minnesvärda upplevelse på sjön: Att gå upp tidigt en fin morgon och ta upp strömmingssköten.

FAKTA / Mats Andersson

När kryssningsfartygen kommer till Stockholm vill de gärna bunkra fartygen fulla av stadens utmärkta dricksvatten. Då rycker Mats Andersson ut med sina vita VW-buss och ser till att fartygens jättelika vattentankar blir fyllda.

– Jag har ett roligt jobb. Jag får ju jobba i samma miljöer som folk söker sig till när de har semester, säger han.

TEXT OCH FOTO TOMAS ERIKSSON

UTANFÖR MATS ANDERSSONS kontor i Stadsgården tornar det gigantiska 294 meter långa kryssningsfartyget Norwegian Jewel upp sig. Ut ur båten strömmar människor från hela världen – engelska, tyska och japanska är några av språken som hörs från människorna som passerar utanför kontoret på väg in mot centrum.

Mats Andersson fick köra ut till fartyget tidigt på morgonen för att koppla in en slang med vatten från en av hamnens brandposter och dra slangar så att fartyget kunde tömma sina avloppstankar in i det kommunala avloppsnätet.

Kryssningsfartygen sväljer enorma mängder vatten, en grov slang pumpar in vatten tio timmar i sträck.

– Ett fartyg som Norwegian Jewel tar emot runt 1 500 kubikmeter när de ligger i hamn. Det kan jämföras med min villa som har en årsförbrukning på 200 kubikmeter, och då vattnar jag ändå trädgården, säger Mats Andersson.

Samtidigt försvinner 600 kubikmeter avloppsvatten från fartyget – mest så kallat gråvatten, avloppsvatten från duschar och annat, men även svartvatten, som är avloppet från toaletterna.

Sommaren är den stressigaste tiden för Mats Andersson. I år ska närmare 300 kryssningsfartyg anlöpa Stockholms Hamnar, enbart i juli blir det närmare 100 anlöp. De vill alla ha vatten påfyllt och avlopp tömda. Då är det bara för honom att köra ut med den vita VW-bussen med vattenslangen inne i bilen och avloppsslangen på en släpkärra – färskvattenslangen får av säkerhetsskäl inte förvaras i samma utrymme som avloppsslangen. Och bråttom är det ofta, eftersom de flesta fartygen kommer på morgnarna och vill gå tidigt på kvällen och det tar upp till tio timmar att bunkra fullt med vatten.

FÄRJORNA SOM GÅR i linjetrafik har egna pump- och avloppsstationer. Även de slukar stora mängder. Mats Andersson letar statistik i sina pärmar.

– Ett fartyg som Viking Cinderella förbrukade 84 660 kubikmeter förra året, 235 kubikmeter per dygn, alltså en dryg årsförbrukning för en villa varje dag, säger han.

På vintrarna får Mats Andersson mera arbete med färjorna.

– Det är jag som får rycka ut om de får problem, är det kallt så är det inte ovanligt att det fryser i slangarna eller att någon annan del av deras utrustning krånglar, säger han.

Runt jul är det också fullt påståll. Då ska alla charterbåtar som kör ut folk på julbord eller firmafester ha vatten. Tankbåtar är också stora förbrukare av vatten, året om.

– De vill ha så kallat technical water, vatten som de värmer upp till ånga för att rengöra tankarna.

Mats Andersson började sin bana vid hamnen som sommarjobbare vid Hammarbyslussen när han var fjorton år. Då sålde han biljetter och blev därmed ung kollega till sin pappa Börje.

– Sedan jobbade jag där på helger och lov när jag gick i gymnasiet och efter lumpen fick jag jobb i Hammarbyslussen. Då fick jag börja hjälpa till med vattnet ibland och så slutade en av killarna som höll på vattenkopplingarna och sedan dess är jag fast.

Han gillar sitt jobb.

– Det är ett fritt jobb och sedan har jag en arbetsplats vid vatten och båtar, miljöer dit folk söker sig när de är på semester. Jag går ofta själv ner i hamnarna och promenerar där när jag är på resa.

– Det sämsta med jobbet är att det blir väldigt stressigt ibland, att det är svårt att hinna med när det kommer 4–5 fartyg samtidigt.

HANS JOBB HAR dock förenklats av en innovation som skapats av hans jobbkompis Janne Frenidin, en uppfinning som till och med har gjort japanska hamntjänstemän intresserade.

– Han byggde en anläggning som med en elmotor drar in och rullar ihop slangen i bilen. Tidigare fick vi stå med böjd rygg inne i bilen och veva upp slangen för hand. En dag när flera vattenposter hade frusit och Janne hade fått veva in runt 300 meter slang började han bygga på uppfinningen, berättar Mats Andersson.

När jag ber honom att berätta om ett drömmuppdrag berättar han om arbetet med Tall Ships' Races.

– Vi drog säkert ut en kilometer slang till uttag på pontoner och andra strategiska ställen så att fartygen kunde bunkra vatten via en slang. Det krävde i princip dygnet runt-jobb samtidigt som den vanliga verksamheten under sommaren skulle fungera. Det var dessutom så mycket folk att vi fick åka moped mellan kajerna, det var omöjligt att ta sig fram med bil.

När han drömmer mardrömmar om jobbet handlar det ofta om att något går sönder när det är som mest att göra.

– Det vore inte så kul om en ledning till chaterbåtarna på Strandvägen gick sönder samtidigt som det står flera kryssningsfartyg och väntar. En annan mardröm är att avloppsslangen, som ofta går ut från fartyget nära landgången, skulle spricka och börja spruta avloppsvatten på passagerare på väg av eller på fartyget.

En nöjesfaktor i jobbet är alla kompisar som han har fått på fartygen. Däremot är han inte speciellt sugen på att hoppa på ett av fartygen och hänga med ut på kryssningar.

– Nej, jag trivs bäst på hemmaplan ... □

”Jag går ofta själv ner i hamnarna och promenerar där när jag är på resa.”

Scania väljer sjövägen över Nynäshamn när de ska transportera lastbilar till Polen och Baltikum.

Scania tar sjövägen

När Scania transporterar sina lastbilar till Polen och Baltikum väljer de sjövägen. Från Nynäshamn skeppas årligen drygt 4 000 lastbilar till hamnar i Polen och Lettland. En lösning som gynnar både företaget och miljön.

TEXT MARTIN LARSEN | **FOTO** SCANIA

– **VI VILL VERKLIGEN ANVÄNDA** de här alternativa transportsätten för att slippa köra hela vägen ner genom Sverige, och sedan vidare ut på autobahn. Det är viktigt att möjligheten finns och att alternativen fortsätter att utvecklas. Det ligger helt i linje med vår miljöpolicy säger Björn Lenksjö, outbound logistics manager på Scania.

Lastbilarna hämtas på fabriksområdet i Södertälje där upp till tre bilar lastas på trailer för transport till hamnen. Men ibland, som när mått och vikt hindrar trailertransport, får de rulla för egen maskin till Nynäshamn. Oftast körs transportererna de knappa sex milen över Sorunda. En väg som egentligen inte lämpar sig särskilt väl för så stora transporter.

– Det är inte helt lätt för ekipagen att ta sig fram och speciellt vintertid kan det bli problem om det är mycket snö och is. Det händer att vi i stället kör över Stockholm, säger Björn Lenksjö.

PÅ PLATS I HAMNEN lastas bilarna av och hamnpersonal kör ombord dem på färjan. Samtliga bilar som levereras från fabriken är beställda och har en leveransadress. I samband med ankomsten till hamnen görs även en inspektion av lastbilarna för att kontrollera att inga skador har uppstått under transporten.

– På plats i hamnen tar vår polske transportör över. De ansvarar för att det finns plats på färjorna och ser till att den

vidare distributionen fungerar, förklarar Björn Lenksjö.

Sex till sju gånger per vecka avgår färjor lastade med Scantias lastbilar från Nynäshamn. Årligen blir det drygt 4 000 fordon, varav 2 500 går till Gdansk i Polen och resten till Ventspils i Lettland. Från hamnarna transporteras de till återförsäljare eller direkt till kund. En del bilar går vidare till externa påbyggare som bygger om dem, exempelvis som sopbilar. Några få bilar transporteras vidare i Europa, oftast nya modeller som fabriker i Holland och Frankrike ännu inte kan erbjuda.

– Totalt sett fungerar det väldigt smidigt med lastning, lossning och vidare transport. Man kan önska lite bättre infrastruktur i Polen, men det verkar vara på gång. Vi är väldigt glada att kunna hålla vägen via Nynäshamn öppen. Det finns alltid kapacitet på färjorna även om det kan vara lite svårare i semestertider och kring jul, men då är det upp till oss att försöka planera och balansera transportererna. Ofta finns en viss marginal att jobba med för att säkerställa att bilarna kommer fram i tid även när det är trångt på färjorna, säger Björn Lenksjö. □

Har tillverkat lastbilar i 106 år

Scania bildades 1891 och har tillverkat lastbilar sedan 1902. I dag är företaget en av världens ledande tillverkare av lastbilar och bussar för tunga transporter, samt industri- och marinmotorer. Scania utvecklar, tillverkar och säljer lastbilar med en totalvikt över sexton ton för fjärrtrafik, bygg- och anläggningstransporter samt för distribution och samhällstjänster. Företaget har verksamhet i ett hundratal länder och totalt 35 000 anställda, varav drygt 12 000 i Sverige. Dessutom arbetar cirka 20 000 personer i Scantias fristående försäljnings- och servicemarknadsorganisation.

FAKTA / Scania

På gång i Stockholms Hamnar

Stockholms Stuveri och Bemanning AB omorganiserar

I syfte att ytterligare öka flexibiliteten och effektiviteten i verksamheten till gagn för såväl gamla som nya kunder, inför Stockholms Stuveri och Bemanning från och med våren 2008 successivt en ny organisation. Målet är att den ska vara helt klar tredje kvartalet. Den nya organisationen är anpassad för nuvarande verksamhetsnivå och att extern terminaloperatör tar över driftansvaret för containerterminalen i Frihamnen (CTF). Bemanningen av den sistnämnda verksamheten förväntas dock även framgent bestå av hamnarbetare och tjänstemän, från Stockholms Stuveri och Bemanning AB.

Projektledare för kajunderhåll

Måndagen den 5 maj började Moses Owili i Stockholms Hamnar. Moses kommer att arbeta på Teknikavdelningen som projektledare för kajunderhåll. Han kommer tidigare från Sweco Boloco där han har arbetat som projektingenjör. Moses är utbildad väg- & vatteningenjör vid KTH.

Cissi slutar på Intern Service

Cissi Streith kommer att gå vidare till företaget Rezidor efter ett och halvt år i Stockholms Hamnar. Ny på Intern Service blir Malin Larsson, som även

hon kommer från Uniflex. Malin började den 22 maj för utbildning i kontorsservice och i receptionen. Vi önskar Cissi lycka till på sitt nya uppdrag!

Stockholms Hamnars innebandylag krossade allt motstånd i Gotland Open 2008

Lördagen den 19 april spelades Gotland Open i Visby – en innebandyturnering inom sjöfarten. Stockholms Hamnar ställde upp och turneringen startade med en match mot Sjöbefälsskolan från Göteborg lag 2 (resultat 1–1). Nästa match i gruppen var mot Destination Gotland som slutade med förlust (1–2). Den

Lagmedlemmar: Arne Bergqvist, Johan Björk, Ulf Örnjäger (målvakt), Daniel Lindskog, Christer Berglind, Kristoffer Björling, Marcus Engberg och Mats Pettersson

sista gruppsspelsmatchen spelades mot Sjömansskolan från Stockholm där Stockholms Hamnar var tvungna att vinna med tre mål för att avancera till semifinal (vinst med 6–0).

I semifinalen stod Sjöfartsverket för motståndet som visade sig vara en enkel nöt att knäcka (5–2). I finalen mötte Stockholms Hamnar fjolårets vinnare Destination Gotland och efter full tid var resultatet 3–3. Efter sudden death på fem minuter var vinsten ett faktum. Stockholms Hamnar gjorde en sista kraftanstrengning och avgjorde turneringen efter tre minuter då ett jubel utbröt i den nybyggda innebandyhallen på gamla P18-området.

Informationschef Lisette Berg går vidare till nya uppdrag i slutet av maj. Vi önskar henne lycka till!

VIA gratulerar

40-åringarna: Mattias Sandell, Teknikavdelningen, 1 april. Kenneth Evaldsson, Hamn och Trafik, 25 april. Mats Collin, Fastighetsavdelningen, 30 maj.

50-åringen: Gunnel Asp, Fastighetsavdelningen, 17 juni

60-åringarna: Tommy L Berglind, Hamn och Trafik, 11 maj. Kåre Engberg, Stockholms Stuveri och Bemanning, 17 maj.

VIA FRÅGAR...

Hur många passagerare tror du passerar via Stockholms Hamnar varje dag?

– Ja, det borde vara kanske 500 000. Jag stod hela förra sommaren vid Slussen och räknade dem, "en, två, tre, en halv miljon" haha. Kryssningar är dock inte riktigt min grej, det kostar en del och jag har inte de pengarna så jag har ingen vidare koll på trafiken genom hamnarna i Stockholm.

TEDY JANSSON, 21, STUDERANDE, HUDIKSVALL

– Det finns en massa hamnar här i Stockholm och det går en hel massa båtar så det är svårt att säga. Kanske 650 passagerare per dag om man tänker att en del åker fram och tillbaka också. Jag brukade själv åka en del båt, familjen hade en egen liten skuta i skärgården men nu för tiden har jag blivit lite skraj för båtresor.

MARGARETA AXÉN, 75, PENSIONÄR, VÄLLINGBY

– Oj, det är nog många. Jag skulle satsa på 8 000–9 000. Det är ju en hel del kryssningsfartyg till bland annat Riga, Tallinn och Finland. Jag har åkt alla de där turerna, dels med vänner, dels med arbetet. De roligaste resorna är de där de flesta är i samma ålderskategori. Det är alltid avkopplande att resa bort.

ANDERS SYREN, 37, SIGNALPROJEKTÖR, SOLNA

– Det vet jag verkligen inte. Kanske ett tusental? Jag tycker verkligen om att åka båt. Efter att ha samlat in pengar jättelänge åkte vi förra året med klassen till Finland. Det var jättekul men annars har jag verkligen ingen koll på hamntrafiken.

HOUDA BEL, 20, PERSONLIG ASSISTENT, SPÅNGA

Rätt svar: 30 000 passagerare per dag.

